

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง” ได้ใช้แนวคิดในการวิจัยตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
2. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลการบริหารราชการ
3. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
4. ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

ความหมายของการบริหาร

การบริหารใช้ภาษาอังกฤษอยู่ 2 คำ คือ Management และ Administration คำว่า Management นิยมใช้กันในทางธุรกิจซึ่งเป็นการจัดการทางการค้า ทางธุรกิจด้านเอกชน ส่วนคำว่า Administration นิยมใช้กันทางราชการ เป็นการอำนวยความสะดวก รักษาความสงบสุข ความยุติธรรม และทำให้การดำเนินงานของรัฐเป็นไปด้วยดี โดยทางรัฐใช้ Public Administration ซึ่งหมายถึงการบริหารรัฐกิจ อันเป็นการดำเนินกิจกรรมการบริหารของภาครัฐหรือการบริหารราชการแผ่นดินนั่นเอง หากไปสำรวจความหมายของคำว่า การบริหารจะพบว่า นักวิชาการและนักการบริหารต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารไว้หลากหลายดังนี้

ซุบ กาญจนประการ (2549, หน้า 1-5) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคล (Group) ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ฉะนั้นคำว่า การบริหารงานนี้จึงใช้กำกับแสดงให้เห็นลักษณะการบริหารงานแต่ละประเภทได้เสนอแล้วแต่กรณี แต่ถ้าเป็นการทำงานโดยบุคคลคนเดียวเราเรียกว่าเป็น “การทำงาน” เท่านั้น

กัญญา สาธร (2549, หน้า 1-5) ให้ความหมายการบริหาร (Administration) หมายถึง กิจกรรมต่างที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างร่วมกัน ซึ่งการบริหารจะต้องเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

1. บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
2. ร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหรือหลายอย่าง
3. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหรือหลายอย่างร่วมกัน

สมพงษ์ เกษมสิน (2549, หน้า 1-5) กล่าวว่า การบริหาร (Administration) โดยทั่วไปใช้ในความหมายกว้างที่รวมถึงการบริหารรัฐกิจและธุรกิจ แต่มีบุคคลจำนวนไม่น้อยที่มักเข้าใจว่าการบริหารหมายถึง การบริหารราชการ ซึ่งแท้จริงมีคำเฉพาะคำหนึ่งซึ่งหมายถึง การบริหารราชการและเป็นคำที่คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ได้กำหนดขึ้นคือ คำว่า “รัฐประศาสนศาสตร์” (Public Administration) คำนี้อาจมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า การจัดการ (Management) สำหรับคำว่า Management โดยทั่วไปจะหมายถึง การจัดการในทางธุรกิจมากกว่าการบริหารหรือการบริหารรัฐกิจ ในอีกความหมายหนึ่ง Management หมายถึง การจัดหรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ เหตุนี้ในกรณีที่พยายามจะแสวงหาความแตกต่างระหว่าง Administration กับ Management จึงอาจกล่าวได้ว่า Administration เน้นในเรื่องการบริหารจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ส่วน Management เป็นการนำนโยบายไปปฏิบัติจัดทำ (Implementation)

ดิน ปรัชญพฤทธิ (2549, หน้า 1-6) อธิบายว่า การบริหาร (Administration) มาจากภาษาละตินที่แปลว่า การรับใช้ การจัดการ การปฏิบัติการกิจ การอำนวยความสะดวก ในทางบริหารมักจะเน้นความหมายของการบริหารไปในแง่การการรับใช้ (To Serve) เพราะถือว่า ข้าราชการคือ ผู้รับใช้ประชาชนมิใช่เจ้านายของประชาชน

สมยศ นาวิการ (2549, หน้า 1-6) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการของการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุมกำกับ ความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการการดำเนินงานที่คณะบุคคลร่วมกันวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมอันเป็นการดำเนินการในกิจกรรมการบริหารต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

กระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหาร หรือการประกอบการในการบริหารหรือบางทีจัดว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารนั้น ได้มีผู้ให้ความเห็นถึงลำดับขั้นที่สำคัญของกระบวนการบริหารไว้แตกต่างกันบางท่านเห็นว่า น่าจะต้องประกอบด้วยการวางแผน การจัดการองค์การ การอำนวยความสะดวก การประสานงาน และการควบคุมงาน เป็นต้น แนวคิดกระบวนการบริหารประกอบด้วย (กรมปศุสัตว์, 2549)

P-planning หมายถึง การวางแผน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกันในการดำเนินงาน แผนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้ในทางวิชาการ

และวิจารณ์ วิจัยเหตุการณ์ในอนาคตแล้วกำหนดวิธีการ โดยถูกต้องอย่างมีเหตุผล เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องและสมบูรณ์

O-organizing หมายถึง การจัดส่วนราชการหรือองค์การ ซึ่งในการศึกษาบางแห่งก็พิจารณา รวมไปถึงการปฏิบัติงาน วิธีการจัดการด้วยเรื่องของการจัดการแบ่งส่วนงานนี้จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน เช่น การจัดแบ่งงานเป็นกรม กอง แผนก ก็ได้ นอกจากนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุมหรือพิจารณาในแง่หน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก หน่วยงานปรึกษา เป็นต้น

S-staffing หมายถึง การจัดหาบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้เหมาะสมรวมถึงการที่จะเสริมสร้างสัมพันธภาพในหน่วยงาน

D-directing หมายถึง การศึกษาวิธีการอำนวยความสะดวก รวมทั้งการควบคุมงานนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหาร เช่น ภาวะผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์และการจูงใจ

Co-coordinating หมายถึง ความร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานที่ดีขึ้นนั้นจะสอดคล้องกับการติดต่อสื่อสาร

R-reporting หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนถึงการประชาสัมพันธ์

B-budgeting การงบประมาณโดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงินเป็นเครื่องมือในการควบคุมงาน

คุณลักษณะของผู้นำและผู้บริหารที่ดี

ระวีง เนตรโพธิ์แก้ว (2549) ได้เสนอแนะว่าผู้บริหาร ควรมีสมบัติดังนี้

1. ควรเป็นผู้มีความรู้ และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน
2. มีความคิดเห็นทันสมัย ต้องศึกษาและฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ
3. มีความคิดริเริ่ม
4. สนับสนุนความคิดใหม่ ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชา
5. ทำงานอย่างมีระบบ
6. มีความสามารถในการประสานงาน และรู้หาหลักมนุษยสัมพันธ์
7. มีความยุติธรรม

คุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น จะช่วยให้การดำเนินงานขององค์การดำเนินไปด้วยความราบรื่นอย่างไรก็ตาม ผู้บริหารที่มีประสบความสำเร็จ ควรมีคุณสมบัติอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น

1. ความเต็มใจเสียสละ
2. ความรู้เรื่ององค์การ และความสามารถทางด้านบริหาร
3. ความสามารถในการตัดสินใจ
4. ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

นอกจากนี้ อำนาจ วีรวรรณ (2549) ได้กล่าวบัญญัติ 7 ประการ ในการสร้างงาน ให้กลายเป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตงานไว้ ดังนี้ (อำนาจ วีรวรรณ, 2549)

บัญญัติข้อแรก คือ การรู้ถึงแก่น โดยต้องเป็นผู้มีความสามารถที่จะวิเคราะห์ปัญหา ในทางปฏิบัติ และนำหลักวิชาที่ได้ศึกษามาประยุกต์ใช้ให้ได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ของงาน โดยอาศัยความฉลาดหลักแหลม และวิจารณญาณที่ดีเป็นเครื่องชี้นำ ต้องพยายามเฝ้าหาความรู้กับ งานที่รับผิดชอบอยู่ อย่าถือตัวว่าฉลาดรอบรู้หรือรู้แล้ว การรอบรู้ที่ต้องรู้ทั้งเราและรู้ทั้งเขา ซึ่งจะ สามารถเอาชนะสิ่งต่าง ๆ ได้ ดำรงพิชิตสงครามของชนู สอนไว้ว่า

ไม่รู้เขา ไม่รู้เรา รอบ 10 ครั้ง แพ้ 10 ครั้ง

รู้เรา ไม่รู้เขา รอบ 10 ครั้ง ชนะ 5 ครั้ง แพ้ 5 ครั้ง

รู้เขา รู้เรา รอบ 10 ครั้ง ชนะ 10 ครั้ง

บัญญัติข้อที่สอง การริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยยึดหลักการที่ว่า ทุกสิ่งในโลกนี้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นได้อยู่เสมอ กาลเวลา สามารถทำให้สรรพสิ่งล้าสมัยได้ ไม่ว่าจะเป็นนโยบาย องค์การ ระบบงาน หรือวิธีการปฏิบัติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกตนให้เป็นผู้มีเชาวน์ สามารถมองการณ์ไกล เล็งเห็นลู่ทางและปัญหา ในอนาคต

บัญญัติข้อที่สาม คือ การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา การเป็นนักริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงในสังคมหรือหน่วยงานนั้น แม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ดี แต่การเปลี่ยนแปลงก็อาจทำให้คน บางกลุ่มได้รับความเสียหาย หรือเสียผลประโยชน์ได้ ทั้ง ๆ ที่การกระทำนั้นเป็นไปเพื่อแก้ปัญหา ให้ลุล่วง ด้วยความพยายามที่จะทำให้การสูญเสียผลประโยชน์เกิดขึ้นน้อยที่สุด

บัญญัติข้อที่สี่ คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ การมีมนุษยสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ทั้งในระดับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และผู้ใต้บังคับบัญชา จะต้องมีความสามารถในการเลือก คนปกครองคนและเข้ากับคนได้เป็นอย่างดี รู้จักใช้ศิลปะในการเจรจา เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี ในสถานที่ทำงาน ทำให้ผู้คนรอบข้างหันมาให้ความร่วมมือสนับสนุนอย่างเต็มอกเต็มใจ หลักการของมนุษยสัมพันธ์ วาทศิลป์ และศิลปะในการ โน้มน้าวจิตใจคนทั้งหลายให้เห็นดีเห็นงาม สอดคล้องตามความคิดของเราได้นั้น นับว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการบริหารงานให้ประสบ ความสำเร็จ

บัญญัติข้อที่ห้า คือ การเคารพนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น การรู้จักแสดงความคิดเห็นของงาน ที่จริงความสามารถของคนเรานั้นอยู่ที่สายตาของคนรอบข้าง วัตถุประสงค์จากผลงาน และการกระทำ ฉะนั้นจึงไม่ควรตีคุณค่าตนเองหรือไม่สร้างปมให้แก่ตนเอง จะต้องรู้จักฟังและนับถือความคิดเห็นของผู้อื่น เพราะทุกคนไม่ว่าอยู่ในระดับใด ต่างก็มีคุณสมบัติและความดีของแต่ละคนด้วยกันทั้งนั้น

บัญญัติข้อที่หก คือ การกล้าตัดสินใจและมีความมุ่งมั่นพยายาม ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในงานจะต้องเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ มีความหนักแน่นไม่หวั่นไหวด้วยความเชื่อมั่นในตนเองและผลงานที่กระทำลงไป และต้องมีจิตใจของนักสู้ คือ สู้จนเต็มที่ แม้จะเป็นงานหนักก็ต้องยอมทุ่มจนสุดสติปัญญาและความสามารถ

บัญญัติข้อที่เจ็ด เป็นเรื่องของ การมีคุณธรรมกับวิถีทางการดำรง ทุกคนย่อมมีความทะเยอทะยานมีความอยากได้อะไรดี อยากที่จะสร้างความสำเร็จให้แก่ชีวิต แต่ความสำเร็จนั้นต้องได้มาด้วยความรู้ ความสามารถ และความเพียรพยายามในทางที่ถูกที่ควร จะต้องตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต ความจงรักภักดีเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบหรือเห็นแก่ได้ โดยไม่นึกถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น

สรุปได้ว่า การที่ผู้บริหารจะประสบความสำเร็จซึ่งจะทำให้การดำเนินงานขององค์การดำเนินไปด้วยความราบรื่นนั้น ผู้บริหารควรมีคุณลักษณะที่สำคัญได้แก่

1. คุณลักษณะด้านร่างกาย คือ รูปร่างท่าทางดี สุขภาพสมบูรณ์ ความทรหดอดทน เป็นคนกระฉับกระเฉงว่องไว
2. คุณลักษณะด้านจิตใจ คือ เป็นคนหนักแน่นและมีวิจาร์ณญาณ มีใจกว้าง ตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม ยอมรับในความผิดพลาดของตนเอง
3. คุณลักษณะด้านอารมณ์ คือ มีอารมณ์มั่นคง รู้จักสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน
4. คุณลักษณะด้านความรู้และประสบการณ์ คือ ทันทต่อเหตุการณ์ ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีสติปัญญาดี มีระเบียบวินัย มีวิธีการทำงานอย่างฉลาด มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ให้โอกาสผู้ร่วมงานได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ ทำตนให้เป็นต้นแบบของผู้ร่วมงาน มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นนักพัฒนา มีความเป็นประชาธิปไตย

การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2545, หน้า 154-159) ได้อธิบายถึงการดำเนินงานปฏิรูปสถานศึกษาตามกระบวนการปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพในระดับสถานศึกษาให้สำเร็จตามขั้นตอนต่อไปนี้

การเตรียมการ

1. ปฐมนิเทศครูอาจารย์
2. ตั้งทีมปรับปรุงสถานศึกษา
3. กำหนดภารกิจของสถานศึกษา

การวิเคราะห์

4. ทำการประเมินความต้องการ

การวางแผนและการปฏิบัติตามแผน

5. ตั้งความมุ่งหมายและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ปรับปรุงสถานศึกษา
6. พิจารณารับรองแผนปรับปรุงสถานศึกษา
7. เผยแพร่แผนการปรับปรุงสถานศึกษา
8. ปฏิบัติตามแผนปรับปรุงสถานศึกษา

สมยศ นาวิการ (2545, หน้า 28) ได้ให้ข้อพิจารณาปัญหาบางอย่างที่ผู้บริหารควรพิจารณาในการออกแบบองค์กรเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การรวมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในแต่ละระดับควรใช้หลักเกณฑ์อะไร
2. แต่ละหน่วยงานขององค์กรควรมีขนาดของการควบคุมเท่าไรและในแผนงานที่สำคัญควรมีระดับการบริหารกี่ระดับ

3. องค์กรควรมีการรวมอำนาจหน้าที่หรือกระจายอำนาจหน้าที่มากน้อยแค่ไหน
4. ตำแหน่งหน้าที่แต่ละระดับควรมีความเป็นระเบียบแบบแผนมากน้อยแค่ไหน

สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน (2546, หน้า 87-91) ได้กล่าวถึง หลักการบริหารให้มีคุณภาพประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและรู้จักทั่วโลก ได้แก่ หลักการของการบริหารแบบเดมมิง (Principle of Damming Management) ดังนี้

1. การปรับปรุงคุณภาพเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐศาสตร์ทั้งมวล
2. ลูกค้าต้องมาก่อนเสมอ
3. อย่าตำหนิบุคคล แต่แก้ไขระบบ
4. วางแผน ลองทำ ตรวจสอบ ทำจริง
5. ฝ่ายบริหารระดับสูง ต้องเปลี่ยนแนวคิดสู่ปรัชญาใหม่
6. ฝ่ายบริหารระดับกลาง ต้องมีการฝึกอบรมปรัชญาใหม่
7. ฝ่ายบริหารระดับล่าง หรือไม่ใช่ฝ่ายบริหารจัดสร้างทีมวินัยภายใน

สรุปได้ว่า การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยหลักในการบริหาร การสร้างระบบการบริหารที่ผ่านการวางแผน การวิเคราะห์อย่างเป็นขั้นตอน นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องอาศัย

ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ความพร้อมของทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กร แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งคือ ลักษณะภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร ที่พร้อมจะดำเนินกิจกรรม และพร้อมที่จะพัฒนาองค์กรให้เจริญก้าวหน้า ทนต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรวดเร็วและตลอดเวลาในสังคมปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและตัวชี้วัดธรรมาภิบาลการบริหารราชการ

ธรรมาภิบาลจัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานและการปกครองในปัจจุบัน เพราะโลกปัจจุบันได้ให้ความสนใจกับเรื่องของโลกาภิวัตน์และธรรมาภิบาลมากขึ้น แทนการสนใจเรื่องการพัฒนาอุตสาหกรรม เพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกัน การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่ง การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและเริ่มมีการนำไปปฏิบัติมากขึ้น

ความหมายและลักษณะของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลหรือบางคนใช้ว่า การบริหารจัดการที่ดี มาจากคำว่า “ธรรม” กับ “อภิบาล” มีความหมายภาษาอังกฤษว่า Good Governance โดยคำว่า Governance หมายถึง การอภิบาล หรือการใช้อำนาจเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร ดังนั้น Good Governance จึงเป็นวิธีการใช้อำนาจที่ดีเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2545) อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการหลายท่านใช้คำว่า “ธรรมรัฐ” ซึ่งไม่ตรงกับความหมายภาษาอังกฤษ เพราะธรรมรัฐแปลว่ารัฐที่มีธรรม ขณะที่คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ใช้คำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ดังปรากฏในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

ธีรยุทธ บุญมี (2541 อ้างถึงใน นฤมล ทับจุมพล, 2546, หน้า 63) ชี้ว่าธรรมาภิบาลเป็นกระบวนการความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างภาครัฐ สังคม และประชาชน ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขบวนการนี้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของคนดีในการที่จะสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยนั้น เสนอให้มีการปฏิรูประบบ 4 ส่วน คือ ปฏิรูปภาคราชการ ภาคธุรกิจ ภาคเศรษฐกิจสังคม และปฏิรูปกฎหมายให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและประชาชนต้องการให้มีการตรวจสอบโดยสื่อมวลชนและนักวิชาการ

ประเวศ วสี (2541, หน้า 4 อ้างถึงใน นฤมล ทับจุมพล, 2546, หน้า 63) อธิบายว่าธรรมาภิบาล หมายถึง การที่ประเทศมีพลังขับเคลื่อนที่ถูกต้องเป็นธรรม โดยการถักทอทางสังคมเพื่อสร้างพลังงานทางสังคมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาของประเทศ ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมที่มีความถูกต้องเป็นธรรม โดยรัฐและธุรกิจต้องมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ

ที่ถูกต้องตรวจสอบได้และภาคสังคมที่เข้มแข็ง

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) (2545 อ้างถึงใน ภาคภูมิ นิยมวิทยาพันธ์, 2546, หน้า 9) ได้กล่าวว่า Good Governance เป็นการมุ่งความสนใจที่เป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง บรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้

UNESCAP (2551) ได้เสนอว่าหลักการของธรรมาภิบาล (Good Governance) มีองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกทั้งชายหญิงคือ การตัดสินใจที่สำคัญในสังคมและสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นกับประชาชน การมีส่วนร่วมสามารถทำได้โดยอิสระ ไม่มีการบังคับ สมาชิกเต็มใจให้ความร่วมมือด้วยตนเอง หรือมีส่วนร่วมผ่านหน่วยงาน สถาบันหรือผู้แทนตามระบอบประชาธิปไตย
2. การปฏิบัติตามกฎหมาย หมายถึง ธรรมาภิบาลต้องการความถูกต้องตามกฎหมายของกฎหมาย ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ลำเอียง มีการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมกับประชาชน โดยเท่าเทียมกัน ทุกคนในสังคมอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายเดียวกัน
3. ความโปร่งใส หมายถึง ความโปร่งใสเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา สิ่งนี้ช่วยแก้ปัญหาการทุจริตและคอร์รัปชันได้ทั้งในภาครัฐและเอกชน สื่อจะเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานโดยการนำเสนอข่าวสารให้แก่สังคมได้รับทราบ
4. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรับผิดชอบเป็นการพยายามให้คนทุกคนทุกฝ่ายทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดในการทำงาน กล่าวที่จะตัดสินใจและรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจนั้น ๆ
5. ความสอดคล้อง หมายถึง ความสอดคล้องต้องกันเป็นการกำหนดและสรุปความต้องการของคนในสังคม ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมาก โดยพยายามหาจุดสนใจร่วมกันและความต้องการที่สอดคล้องต้องกันของสังคมมาเป็นข้อปฏิบัติเพื่อลดความขัดแย้งในสังคม การจะพัฒนาสังคมได้ต้องทราบความต้องการที่สอดคล้องกันของสังคมนั้น ๆ ด้วยวิธีการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ ก่อน
6. ความเสมอภาค หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนพึงได้รับจากรัฐบาล ทั้งการบริการด้านสวัสดิการตลอดสาธารณูปโภคด้านอื่น ๆ
7. หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล หมายถึง วิธีการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ โดยการผลิตและจำหน่ายเพื่อให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับเงินที่ลงทุนหรือการใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อมวลมนุษยชาติ โดยมีที่พัฒนากระบวนการเพิ่มผลผลิตอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

8. การมีเหตุผล หมายถึง การมีเหตุผลเป็นความต้องการในทุกสังคม ประชาชนทุกคนต้องตัดสินใจและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนด้วยผลที่สมเหตุสมผล การมีเหตุผลไม่สามารถกระทำได้อำปราศจากการปฏิบัติตามกฎหมายและความโปร่งใส

สรุปได้ว่า ธรรมชาติของ ธรรมชาติ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้นระหว่างภาคประชาสังคม ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคปัจเจกบุคคลและครอบครัว ภาคต่างประเทศ เพื่อที่ภาคต่าง ๆ ของสังคมจะพัฒนาและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติสุขที่จะนำไปสู่เป้าหมาย โดยจะต้องมีกฎเกณฑ์เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ของทุกภาคส่วนอาจประกอบด้วย รัฐธรรมนูญ กฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ รวมถึงกฎเกณฑ์ที่มีได้เป็นลายลักษณ์อักษรอื่น อาทิ กฎเกณฑ์ทางธรรมเนียมประเพณี ศิลธรรมหรือจริยธรรม

หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ (กระมล ทองธรรมชาติ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2551, หน้า 216-218) ดังนี้

1. หลักนิติธรรม

การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล บริหารงานตามกฎหมาย ระเบียบข้อบัญญัติเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชน ประกอบกับมีการเปิดเวทีประชาคมให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ข้อกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นกรณีพิเศษ เช่น

การจัดเก็บภาษีท้องถิ่นต่าง ๆ จากทุกคนที่เข้าข่ายต้องเสียภาษีไม่มีการยกเว้นแม้ว่าจะเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ตาม

การจัดเวทีประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ในการจัดทำแผนงาน/
โครงการประจำปี

การปิดประกาศข้อบัญญัติ การเปิดประชุมสภา และอื่น ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้
ประชาชนทราบโดยทั่วกัน

2. หลักคุณธรรม

การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยธรรมาภิบาลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้
ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไป
พร้อมกัน เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต
จนเป็นนิสัย มีความเสมอภาคทางด้านสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนงบประมาณสู่ประชาชนด้วย
ความเป็นธรรมในวงกว้าง เช่น

การจัดสรรงบประมาณในการจัดทำโครงการพิจารณาจากความสำคัญจำเป็นเร่งด่วน
ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนส่วนรวมก่อน ไม่พิจารณาจากตัวบุคคลที่จะได้
ประโยชน์

การให้บริการประชาชนในการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร การจัดเก็บภาษี
การขอรับทราบข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ

3. หลักความโปร่งใส

การสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กร
ทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประ โยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วย
ภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการใช้ประชาชน
ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้มีวิธีการที่จะให้ประชาชนทั่วไปได้เข้ามาตรวจสอบ รับรู้ รับทราบ
ผลงานการปฏิบัติอย่างกว้างขวาง เน้นการบริหารราชการอย่างซื่อสัตย์ เช่น

การเชิญโดยการทำประกาศให้ประชาชนทราบทุกครั้งที่มีการประชุมสภา โดยเฉพาะ
การพิจารณางบประมาณรายจ่ายและข้อบัญญัติต่าง ๆ

การรายงานผลการปฏิบัติงานต่อสภา ฯ ซึ่งเป็นฝ่ายตรวจสอบการทำงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายเป็นประจำทุกเดือน

การปฏิบัติงานของผู้บริหารและพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการ
ไปในรูปของคณะกรรมการในกรณีที่มีความเกี่ยวเนื่องที่ต้องรับผิดชอบหลายฝ่าย

การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างมีการประชาสัมพันธ์อย่างแพร่หลายทั้งทางสถานีวิทยุ
เสียงตามสาย ส่งถึงผู้รับจ้างทุกบริษัทโดยตรง

4. หลักการมีส่วนร่วม

การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเป็นประจำโดยเฉพาะ ผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ ตัวแทนประชาคมหมู่บ้าน/ ตำบล เป็นต้น ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ตลอดจนการแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนและสนองความต้องการเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากที่สุดเน้นการกำหนดนโยบายและการให้บริการสาธารณะ โดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าร่วมในกระบวนการรับรู้ เรียนรู้ การให้ข้อเสนอแนะ การรับฟังความคิดเห็น การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องและร่วมตัดสินใจ มีการกำหนดแนวทาง กฎหมายและมีโครงสร้างระบบบริหารและข้าราชการที่พร้อมและเข้าใจ การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เช่น การประชุมและเดินรณรงค์ชุมชนเข้มแข็งเพื่อเอาชนะยาเสพติดใช้เลือดออก ไรเคดส์, การส่งเสริมให้ประชาชนมาใช้สิทธิเลือกตั้ง, การให้ความช่วยเหลือประชาชนด้วยตนเองในการป้องกันน้ำท่วมหมู่บ้านที่ได้รับความเดือดร้อน

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประสานงานปฏิบัติในระดับตำบลประกอบด้วย นายกปลัด อาจารย์ใหญ่ทุกโรงเรียนในพื้นที่ หัวหน้าสถานีอนามัย พัฒนาชุมชน ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล เพื่อให้การปฏิบัติงานในทุกด้านพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม และบูรณาการทุกฝ่าย

5. หลักการรับผิดชอบ

การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน มีความเอาใจใส่ต่อปัญหาของชุมชน มีการจัดบริการสาธารณะอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ประชาชนสามารถขอรับความช่วยเหลือได้ตลอดเวลาทั้งในและนอกสถานที่ราชการในเวลาและนอกเวลาราชการ และแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนด้วยความรวดเร็วไม่ชักช้า เช่น การเข้าไปแก้ไขปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ที่ได้รับแจ้งจากประชาชน หรือสมาชิกสภา, การให้บริการในการขออนุญาตก่อสร้างหากผู้ขอส่งเอกสารครบถ้วนถูกต้อง หัวหน้าส่วนโยธาจะต้องดำเนินการตรวจสอบ และเสนอผู้บริหารพิจารณาออกใบอนุญาตให้ภายใน 1 วัน หากมีงานเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการก่อนต้องเสนอภายใน 3 วัน

6. หลักความคุ้มค่า

การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยตรงทำให้มีความประหยัด ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเน้นความประหยัด คุ้มค่าและการเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยส่วนรวมเป็นหลักการบริหารงบประมาณภายใต้การมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ตรงตามความต้องการของประชาชน เช่น มีการพิจารณากลั่นกรองงานโครงการต่าง ๆ ด้วยความละเอียดและถี่ถ้วนเพื่อให้เป็นไปตามแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนา, มีการขยายผลโครงการหรือการติดตามประเมินผลทุกโครงการ เพื่อพิจารณาตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการในการจะนำมาเป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนงาน โครงการในอนาคต, การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ยึดผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมและประเทศชาติเป็นหลัก

ธรรมาภิบาลกับการบริหารส่วนตำบล

ในปัจจุบันแนวคิดการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาล ได้มีบทบาทต่อหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล แม้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้เป็นองค์กรที่เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงกับรัฐบาลกลาง แต่การนำหลักธรรมาภิบาลดังที่ปรากฏในระเบียบมาประยุกต์ใช้กับรัฐบาลในระดับท้องถิ่น ถิ่นนับว่าเป็นหลักการที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศและสังคม ซึ่งแนวคิดและหลักการสร้างองค์การบริหารในส่วนท้องถิ่นให้มีหลักธรรมาภิบาล ก็เป็นประเด็นการพัฒนาชุมชน การพัฒนาการเมืองท้องถิ่น และที่สำคัญปัญหาการทุจริตบางลง สิ่งที่ทำทลายขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในขณะนี้คือ การปรับกลยุทธ์ ทศนคติ วิธีคิด วิธีการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ไปสู่การเป็นราชการยุคใหม่ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารปกครองท้องถิ่น

พิทยา สุนทรวิภาต (2545, หน้า 23) กล่าวถึงการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ดังนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมที่ยอมรับของชุมชน และชุมชนยินยอมปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งการปฏิบัติสามารถดำเนินการให้สอดคล้องได้ โดยการออกข้อบังคับขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม และเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน ควรเปิดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อบังคับตำบลและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง

องค์การบริหารส่วนตำบลต้องปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับถูกต้องตามที่บัญญัติไว้ และต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติกับบุคคลใดหรือกลุ่มใดเป็นพิเศษ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเสมอภาค ได้แก่ การจัดเก็บภาษีในอำนาจหน้าที่ซึ่งจะต้องจัดเก็บอย่างทั่วถึงเท่าเทียม และถูกต้องโดยไม่กั้นแก้ง หรือลดหย่อนแก่ผู้ใดเป็นการเฉพาะ เป็นต้น นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลยังทำหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรทั้งในฝ่ายพนักงานและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระเบียบข้อบังคับที่ต้องใช้ในการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2. หลักคุณธรรม เป็นการปฏิบัติงานที่ยึดมั่นในความถูกต้องดีงามเป็นแบบอย่างแก่ประชาชน เพื่อสร้างความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจ อุดม มีระเบียบวินัย บุคลากร ต้องยึดหลักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง โดยพนักงานส่วนตำบล จะต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มาทำงานตรงต่อเวลา ให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาค ถูกต้อง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ต้องตระหนักในหน้าที่ของตนในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชน ต้องมุ่งเน้นรักษาประโยชน์แก่ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มาประชุมอย่างสม่ำเสมอ พิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในสภาพอย่างมีเหตุมีผล ตรงไปตรงมา ยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมและถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้บริหารยังต้องมีคุณธรรมสูงขึ้นเนื่องจากเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานในขณะเดียวกันเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการเบิกจ่ายงบประมาณต่าง ๆ จะต้องยึดความถูกต้องเป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้ มีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรเริ่มจัดทำมาตรฐานจริยธรรมหรือกรอบการปฏิบัติงานของสมาชิกทุกคน โดยทำเป็นมติเพื่อควบคุมกันเอง มีบทลงโทษเท่าที่ทำได้ เช่น ใครละเมิดกฎก็ให้สภาพิจารณาลงโทษและประกาศให้ประชาชนทราบ หรือถ้าละเมิดกฎอย่างต่อเนื่องก็ควรให้สภาพิจารณาให้พ้นจากสมาชิกภาพ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล

3. หลักความโปร่งใส โดยเน้นการปรับกลไกและวิธีการทำงานให้มีความโปร่งใสให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมาให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลอย่างสะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบได้ โดยจะต้องถือปฏิบัติในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร พ.ศ. 2540 โดยเอกสารที่ต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบ ได้แก่ ข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีและรายจ่ายเพิ่มเติม วาระการประชุมของสภา มติของที่ประชุมสภา ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งขององค์การบริหารส่วนตำบล ขั้นตอน การปฏิบัติงาน เอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง ข้อมูลด้านการเงินการคลัง ผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลอื่น ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบล

เห็นว่าควรเปิดเผย และเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

4. หลักการมีส่วนร่วม ถือเป็นหลักการที่มีความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภา หรือผู้บริหาร และมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็นในการตัดสินใจทำอะไร อย่างไรขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งการตรวจสอบ และการประเมินผลงาน สุดท้ายประชาชนย่อมมีสิทธิเหนือองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีอำนาจในการถอดถอนผู้บริหาร หรือสมาชิกสภา ที่ประชาชนเห็นว่าปฏิบัติงานเสียหายล้มเหลว มีพฤติกรรมเสื่อมเสีย นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญ ฉบับปีพุทธศักราช 2550 มาตรา 87 (1) ได้กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติและระดับท้องถิ่น และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ในมาตรา 16 (16) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งเสริมให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างน้อยได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนา การจัดซื้อจัดจ้าง การมีสิทธิเข้าร่วมประชุมสภา มีสิทธิในการเสนอข้อบังคับ เพื่อให้สภาพิจารณา มีสิทธิถอดถอน ผู้บริหารและสมาชิกสภาที่มีความประพฤติเสื่อมเสียได้ ทั้งนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องสร้างระบบและกลไกที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในทุกขั้นตอน

5. หลักความรับผิดชอบ หลักข้อนี้มุ่งเน้นให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตระหนัก ในอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อประชาชน มีความใส่ใจต่อปัญหาของประชาชน ความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้บรรลุผล โดยไม่เลือกปฏิบัติ และมีความกล้าหาญที่จะยอมรับผลการกระทำโดยการจัดการบริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ เป็นธรรม และทั่วถึงทั้งในและนอกอาคารสถานที่ ให้ประชาชนเป็นที่พึงได้ร้องทุกข์และแจ้งความเดือดร้อนได้สะดวก รวมทั้งควรมีผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ประจำหมู่บ้าน มีความจริงใจ ในการนำโครงการกิจกรรมที่เสนอโดยประชาชน ประชาคม นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความจำเป็นเร่งด่วน นำเอาโครงการ กิจกรรมที่บรรลุในแผนพัฒนาไปจัดทำ ข้อบัญญัติงบประมาณ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามที่สัญญาไว้กับประชาชน หากทำไม่ได้ก็ต้องแจ้งให้ประชาชนทราบ

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการเน้นประสิทธิภาพในการบริหารงาน โดยใช้ทรัพยากร งบประมาณ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน โดยควรจัดให้มีการจัดลำดับแผนงาน โครงการ ตามความจำเป็นเร่งด่วน มีการจัดซื้อจัดจ้างโดยมุ่งเน้นให้เกิดการประหยัดงบประมาณ มีการติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณไม่รั่วไหลสูญเปล่า มีการจัดทำระเบียบควบคุมครุภัณฑ์ขององค์การ

บริหารส่วนตำบลให้ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน และคำนึงถึงความเหมาะสมของการดำเนินโครงการต่าง ๆ

ทฤษฎีเกี่ยวกับตัวชี้วัด

เมื่อพิจารณาองค์การในทัศนะของทฤษฎีระบบ อาจกล่าวได้ว่า องค์การประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ผู้บริหารมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะทำให้มีปัจจัยนำเข้าที่เหมาะสม พร้อมทั้งจะใช้ในการกิจที่ต้องกระทำและปัจจัยนำเข้าเหล่านี้ ต้องมีคุณภาพ มีจำนวนที่เพียงพอ มีความรับผิดชอบที่จะต้องทำให้กระบวนการในการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและผลผลิตต้องอยู่ในระดับที่ยอมรับได้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดมาตรฐานของผลผลิต เป็นตัวแทนของความคาดหวังของการดำเนินงาน การวัดการปฏิบัติงานในองค์การอาจกระทำที่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ หรือผลผลิตก็ได้ การวัดปัจจัยนำเข้าเป็นสิ่งจำเป็นและส่วนมากคงจะไม่เพียงพอในการกำกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้แน่ใจว่าปัจจัยนำเข้าที่มีคุณภาพเหล่านี้จะถูกแปรเปลี่ยนเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ ผู้บริหารจะต้องมีมาตรการในการกำกับและวัดกระบวนการ และผลผลิตที่ผลิตออกมาในการพิจารณาว่า จะกำกับที่ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มีเกณฑ์คัดเลือกอยู่อย่างน้อย 4 ข้อ คือ

1. ความเป็นไปได้ทางเทคนิคในการวัด
2. ความเข้าใจในเหตุและผล (Cause and Effect)
3. ค่าใช้จ่าย
4. ระดับนวัตกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น

ความเป็นไปได้ทางเทคนิคในการวัด การวัดกระบวนการจะกระทำต่อเมื่อมีความเป็นไปได้ที่จะวัดกระบวนการในระหว่างการทำงาน และจะวัดผลผลิตต่อเมื่อสามารถวัดผลผลิตได้อย่างแม่นยำถูกต้อง

ความเข้าใจในเหตุและผล หมายถึง ความเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องซึ่งส่งผลไปยังผลผลิต การวัดกระบวนการจะกระทำได้ เมื่อมีความเข้าใจในความสัมพันธ์เหตุและผลเท่านั้น

ค่าใช้จ่าย ในการวัดกระบวนการหรือผลผลิต มี 2 องค์ประกอบ คือ ค่าใช้จ่ายในการวัดและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการไม่มีการวัด โดยทั่วไปค่าใช้จ่ายในการกำกับผลผลิตจะน้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการกำกับกระบวนการ ดังนั้น หากทุกอย่างเหมือนกัน จึงควรวัดผลผลิตมากกว่าวัดกระบวนการและเมื่อความปลอดภัยหรือคุณภาพเป็นประเด็นสำคัญ การวัดกระบวนการเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ระดับนวัตกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น การวัดกระบวนการเป็นการบอกให้บุคลากรทราบว่า จะต้องทำอะไร และให้แน่ใจว่ามีการกระทำเช่นนั้นเกิดขึ้น จึงทำให้เกิดนวัตกรรมได้ยาก เพราะทุกอย่างได้มีมาตรฐานในการดำเนินงานไปแล้ว แต่การวัดกระบวนการเป็นสิ่งที่ต้องกระทำ หากความปลอดภัยเป็นประเด็นสำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และความล้มเหลวในการปฏิบัติมีความเสียหายมาก ในกรณีที่ต้องระดับนวัตกรรมสูง ก็ไม่ควรวัดกระบวนการ แต่ควรวัดผลผลิตแทน เกณฑ์การคัดเลือกการวัดการปฏิบัติงานขององค์กรไว้ดังนี้

1. การวัดปัจจัยนำเข้าจะกระทำต่อเมื่อไม่สามารถวัดกระบวนการหรือผลผลิตได้หรือปัจจัยนำเข้ามีมูลค่าสูงเมื่อเทียบกับผลผลิตหรือคุณภาพและความปลอดภัย เป็นประเด็นสำคัญ

2. การวัดกระบวนการจะกระทำต่อเมื่อสามารถวัดกระบวนการได้ และมีค่าใช้จ่ายต่ำ หรือการมีมาตรฐานเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพหรือความปลอดภัย หรือสามารถมีความเข้าใจในความสัมพันธ์ทางเหตุและผล (Cause-and-effect) หรือการมีกระบวนการที่เป็นของตนเอง หรือการเพิ่มความสามารถของกระบวนการทำให้เกิดความได้เปรียบในเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Advantage)

3. การวัดผลผลิตจะกระทำต่อเมื่อสามารถวัดได้และมีค่าใช้จ่ายต่ำ หรือมีอาจเข้าใจในความสัมพันธ์ของเหตุและผลอย่างชัดเจน หรือต้องการองศาแห่งนวัตกรรมสูง นอกจากนี้ตัวชี้วัดควรมีทั้งตัวชี้วัดประเภทปริมาณและคุณภาพ โดยเฉพาะตัวชี้วัดประเภทคุณภาพบางตัวควรเป็นตัวชี้วัดที่เป็นผลจากการสำรวจความเห็นของประชาชนในพื้นที่ด้วย เพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างตัวชี้วัดที่ใช้ข้อมูลจากการรายงานขององค์กร กับตัวชี้วัดที่ใช้ความเห็นของประชาชนในพื้นที่ ตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นได้ อาศัยแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับผลการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับตัวชี้วัด (บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ, 2544, หน้า 23-75)

ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม

ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จในการมีส่วนร่วม คือ กระบวนการการสื่อสารสองทาง เพื่อเกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น เปิดโอกาสให้สาธารณชนได้แสดงความคิดเห็นต่อโครงการนโยบายของรัฐ

ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วม มี 4 ตัวคือ

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้บริหารราชการจัดให้มีขึ้น
2. คุณภาพของการจัดให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน
3. การตอบสนองต่อข้อคิดเห็นของประชาชน
4. ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจต่อการที่จัดให้มีมีส่วนร่วมในระดับมากขึ้นไป

รูปแบบการมีส่วนร่วม กำหนดให้มือน้อย 2 รูปแบบ คือ

1. มีการสำรวจความคิดเห็นโดยวิธีต่อไปนี้ 1) การสัมภาษณ์รายบุคคล 2) การเปิดให้แสดงความคิดเห็นทางไปรษณีย์ ทางโทรศัพท์หรือโทรสาร ทางระบบอินเทอร์เน็ตหรือทางอื่น 3) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมารับข้อมูลและแสดงความคิดเห็นต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการ 4) การสนทนากลุ่มย่อย

2. มีการประชุมปรึกษาหารือโดยวิธีต่อไปนี้ 1) การประชาพิจารณ์ 2) การอภิปรายสาธารณะ 3) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 4) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 5) การประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้เสีย

ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมตัวที่ 2 คือ คุณภาพของการจัดให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ซึ่งจะมียอดประกอบของคุณภาพอย่างน้อย 7 ข้อ คือ

1. มีการประกาศอย่างแพร่หลายให้ประชาชนทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วันถึงวิธีการรับฟังความคิดเห็น ระยะเวลา สถานที่ และรายละเอียดอื่นที่เพียงพอแก่การที่ประชาชนจะเข้าใจ และสามารถแสดงความคิดเห็นได้

2. สถานที่สำหรับรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนมีมากกว่า 1 แห่ง

3. มีการยื่นข้อเสนอจากประชาชนตั้งแต่ 4 ข้อเสนอขึ้นไป

4. มีการสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และประกาศให้ประชาชนทราบภายใน 15 วันนับแต่วันเสร็จสิ้นการรับฟังความคิดเห็น

5. มีการแจ้งให้ประชาชนทราบถึงผลการตัดสินใจในเบื้องต้นภายใน 7 วันนับจากวันสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น

6. ให้ความสำคัญกับประชาชนอย่างเพียงพอในการแสดงความคิดเห็นและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลสรุปการรับฟังความคิดเห็นและผลการตัดสินใจในเบื้องต้น

7. สนับสนุนให้กลุ่มบุคคลหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบและผู้ด้อยโอกาสเข้ามามีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมตัวที่ 3 คือ การตอบสนองต่อข้อคิดเห็นของประชาชน ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ 4 ข้อ คือ

1. ในเอกสารประกอบการตัดสินใจ มีการระบุถึงกระบวนการมีส่วนร่วมและวิธีการระดมความคิดเห็นจากประชาชน

2. ในเอกสารประกอบการตัดสินใจ มีการสรุปย่อผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

3. ในเอกสารประกอบการตัดสินใจ มีการระบุถึงแนวทางในการนำข้อคิดเห็นจากประชาชนเข้ามาสู่กระบวนการตัดสินใจ

4. มีการประชุมปรึกษาหารือกับกลุ่มที่นำเสนอความคิดเห็น ยื่นข้อเสนอหลังการจัดให้มีส่วนร่วม

ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมตัวสุดท้าย คือ ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจต่อการที่จัดให้มีส่วนร่วมในระดับ 4 ขึ้นไป จากเกณฑ์การวัด 5 ระดับ โดยระดับ 5 เป็นระดับที่มีความพึงพอใจมากที่สุด

ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จของความโปร่งใสในการปฏิบัติงานในการบริหารงานราชการ คือ ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก มีกระบวนการตรวจสอบความชัดเจนและคุณภาพของข่าวสาร ส่วนประชาชนมีความเห็นว่า ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ คือ มีกระบวนการทำงาน กฎเกณฑ์ และกติกาต่าง ๆ กำหนดไว้อย่างชัดเจน และถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ตรงไปตรงมา ตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น จะวัดปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จทั้ง 2 ความหมาย ซึ่งจะมีทั้งหมดอยู่ 8 ตัว คือ

1. การเปิดเผยเอกสารข้อมูลที่ไม่มีชั้นความลับต่อสาธารณชน
2. คุณสมบัติของข้อมูลข่าวสารพื้นฐานที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน
3. ขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลเอกสารที่เผยแพร่
4. คุณภาพของการจัดสรรงบประมาณ
5. ความชัดเจนและความโปร่งใสในกระบวนการประมูล ให้ใบอนุญาต ให้สัมปทาน
6. อัตราส่วนของจำนวนข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นลายลักษณ์อักษรต่อจำนวนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
7. ร้อยละของข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่มีมูล
8. ดัชนีการจ่ายสินบน (Bribe Payers Index)

ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตัวที่ 1 คือ การเปิดเผยเอกสารข้อมูลที่ไม่มีชั้นความลับต่อสาธารณชน ได้กำหนดวิธีการเปิดเผยไว้อย่างน้อย 7 ข้อ คือ

1. ติดประกาศไว้ในสถานที่ราชการ
2. ติดโปสเตอร์ในที่สาธารณะ
3. เผยแพร่โดยใช้สื่อวิทยุ
4. เผยแพร่โดยใช้สื่อโทรทัศน์
5. เผยแพร่โดยใช้สื่อหอกระจายข่าว
6. เผยแพร่โดยใช้สื่อหนังสือพิมพ์ จดหมายข่าว

7. เผยแพร่โดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ต

ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตัวที่ 2 คือ คุณภาพของข้อมูลข่าวสารพื้นฐานที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน ได้กำหนดองค์ประกอบไว้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างที่ต้องเผยแพร่แก่ประชาชน ต้องประกอบด้วย

- 1.1 เหตุผลความจำเป็น
- 1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ
- 1.3 สาระสำคัญของโครงการ
- 1.4 ผู้ดำเนินการ
- 1.5 สถานที่ที่จะดำเนินการ
- 1.6 ขั้นตอนและระยะเวลาดำเนินการ
- 1.7 ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการ
- 1.8 ผลกระทบต่อประชาชน
- 1.9 ประมาณการค่าใช้จ่าย

2. ข้อมูลเอกสารสำคัญที่ใช้ประกอบการกำหนดนโยบาย การวางแผนตัดสินใจ หรือเอกสารเกี่ยวกับนโยบาย คำสั่ง รายงาน

3. มีการรวบรวมรายชื่อเอกสารที่เผยแพร่ไว้ในสถานที่สาธารณะอย่างน้อย 1 แห่ง

4. สำเนาเอกสารควรมีรวบรวมไว้ในสถานที่สาธารณะอย่างน้อย 1 แห่ง

5. ข้อมูลข่าวสารควรมีการเผยแพร่ต่อสาธารณะในเวลาที่เหมาะสมล่วงหน้าก่อนการตัดสินใจ

ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตัวที่ 3 คือ ขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลเอกสารที่เผยแพร่ ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนไว้ดังนี้

1. มีการรวบรวมรายชื่อของเอกสารทั้งหมดที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลหรือบัญชีรายชื่อเอกสาร

2. มีขั้นตอนในการสืบค้นเอกสารที่ง่ายและชัดเจน

3. ไม่มีค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการขอเอกสารดังกล่าว ยกเว้น ค่าถ่ายเอกสาร

4. มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางในรูปแบบต่าง ๆ เกี่ยวกับ 3

องค์ประกอบข้างต้นให้สาธารณชนได้รับทราบ

ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตัวที่ 4 คือ คุณภาพของการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบคุณภาพไว้ 6 ข้อ คือ

1. ใช้เกณฑ์และกระบวนการในการพิจารณาขอรับการจัดสรรงบประมาณ ฯ อย่างเคร่งครัด
 2. โครงการที่ขอรับการจัดสรรงบประมาณ ฯ ผ่านการกลั่นกรองโดยคณะกรรมการระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายกเทศมนตรีต่าง ๆ เป็นอย่างน้อย
 3. โครงการที่ขอรับการจัดสรรงบประมาณ ฯ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์
 4. โครงการที่ขอรับการจัดสรรงบประมาณ ฯ เป็นโครงการที่มีรายงานการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ หรือวิเคราะห์ต้นทุน หรือผลทางด้านสังคมและเศรษฐกิจต่อพื้นที่และประชาชนที่เกี่ยวข้อง
 5. โครงการที่ขอรับการจัดสรรงบประมาณ ฯ กระจายไปตามพื้นที่อย่างเหมาะสม
 6. มีกระบวนการติดตามประเมินผลความสำเร็จในการจัดสรรงบประมาณ ฯ
- ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตัวที่ 5 คือ ความชัดเจนและความโปร่งใสในกระบวนการประมูล ให้ใบอนุญาต ให้สัมปทานที่อยู่ในอำนาจของการบริหารราชการ ได้กำหนดองค์ประกอบไว้ 4 ข้อ คือ
1. มีการประกาศเปิดรับข้อเสนอ ให้ใบอนุญาต ให้สัมปทานต่อสาธารณะมากกว่า 1 วิธี
 2. มีการให้ข้อมูล เงื่อนไข เกณฑ์ และกระบวนการตัดสินใจ อย่างชัดเจนเท่าเทียมกัน และเปิดเผย
 3. ผลการตัดสินใจเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน
 4. มีการติดตามผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามข้อกำหนดและเงื่อนไขต่าง ๆ หรือไม่
- ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตัวที่ 6 คือ อัตราส่วนของจำนวนข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นลายลักษณ์อักษรต่อจำนวนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตัวที่ 7 คือ ร้อยละของข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่มีมูลตัวชี้วัด 2 ตัวนี้ควรพิจารณาควบคู่กันไป โดยพิจารณาผลคูณของตัวชี้วัด อัตราส่วนของจำนวนข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นลายลักษณ์อักษรต่อจำนวนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และร้อยละของข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่มีมูล ซึ่งจะ เป็นร้อยละของข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่มีมูลต่อจำนวนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- วัตถุประสงค์ที่แยกตัวชี้วัดออกเป็น 2 ตัว คือ ต้องการสะท้อนภาพถึงจริยธรรมที่แตกต่างของคน เช่น ในกรณีที่ตัวชี้วัดตัวที่ 6 มีค่าสูง แต่ผลคูณมีค่าต่ำ จะมีความหมายอย่างน้อย 2 ความหมายคือ มีการกลั่นแกล้งกัน หรือมีการช่วยเหลือกันในระหว่างการสอบข้อเท็จจริง เป็นประเด็นที่ส่วนกลาง จะต้องลงไปสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมในพื้นที่

ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตัวที่ 8 ซึ่งเป็นตัวสุดท้าย คือ ดัชนีการจ่ายสินบน เป็นตัวชี้วัดที่ประมวลผลมาจากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบในผลงาน

กรอบความคิดที่ใช้พัฒนาตัวชี้วัด คือ ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จในความรับผิดชอบ ในผลงานที่ได้จากการสำรวจความเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน ซึ่งต่างมีความเห็นตรงกันว่า คือ การตระหนักในสิทธิ หน้าที่ และความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ภายใตกรอบความคิดนี้ ตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นมีทั้งหมด 9 ตัว คือ

1. ร้อยละของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานในระดับบุคคล
2. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานและผลการประเมินตนเองให้สาธารณชนได้รับทราบ
3. คุณภาพการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงานย่อยในสังกัด
4. กระบวนการประกันคุณภาพบริการ
5. อัตราส่วนของจำนวนข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นลายลักษณ์อักษรต่อจำนวนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
6. ร้อยละของข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีมูล
7. การปฏิบัติงานเชิงรุกของผู้บริหาร
8. การดูแลและการพัฒนาขีดความสามารถให้กับกลุ่มผู้ยากไร้ อ่อนแอ ด้อยโอกาส
9. ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณและทำสำเร็จแล้วในระดับมากขึ้นไป

ตัวชี้วัดตัวที่ 1 และ 2 เป็นตัวชี้วัดที่สามารถประมวลผลได้จากการรายงานการปฏิบัติงานประจำปีโดยตรง

ตัวชี้วัดตัวที่ 3 คือ คุณภาพการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงานย่อยในสังกัด ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบไว้ 6 ข้อ คือ

1. ในรายงานมีรายละเอียดเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าต่าง ๆ ว่าบรรลุตามนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ รวมถึงการวิเคราะห์และระบุถึงทิศทางและแนวโน้มของการดำเนินงาน โครงการ การตัดสินใจต่าง ๆ ที่จะมีในอนาคตด้วย
2. มีรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของหน่วยงาน
3. มีการประเมินตนเอง
4. มีกระบวนการที่ชัดเจนในการดำเนินการให้หน่วยงาน บุคคลภายนอกตรวจสอบผล

การประเมินตนเอง

5. มีการเผยแพร่รายงานการประเมินตนเองและการตรวจสอบผลการประเมินตนเองให้สาธารณชนได้รับทราบในหลากหลายรูปแบบ

6. มีกลไกในการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบในผลงานตัวที่ 4 คือ กระบวนการประกันคุณภาพบริการ ซึ่งได้กำหนดกระบวนการและคุณภาพไว้ดังนี้

1. มีการกำหนดมาตรฐานการให้บริการอย่างชัดเจนและเปิดเผยต่อสาธารณะ

2. มีกลไกที่เป็นระบบในการติดตามตรวจสอบมาตรฐานการให้บริการ

3. มีการพิจารณาบทวนผลการติดตามตรวจสอบมาตรฐานการให้บริการเป็นระยะ ๆ ว่าเป็นไปตามมาตรฐานหรือไม่ และจะต้องเปิดเผยข้อมูลนี้ต่อสาธารณะเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

4. มีช่องทางและกระบวนการที่ชัดเจนที่จะให้ประชาชนที่ไม่พึงพอใจในคุณภาพและมาตรฐานการบริการสามารถร้องเรียนได้

5. มีกลไกและกระบวนการที่ชัดเจนในการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการบริการ

6. ร้อยละ 80 ของประชาชนมีความพึงพอใจในคุณภาพและมาตรฐานการบริการในระดับมากขึ้นไป

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบในผลงานตัวที่ 5 และตัวที่ 6 คือ อัตราส่วนของจำนวนข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่เป็นลายลักษณ์อักษรต่อจำนวนข้าราชการเจ้าหน้าที่ของรัฐ และร้อยละของข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีมูลตามลำดับ ความเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดทั้ง 2 นี้จะเหมือนกับความเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดตัวที่ 7 และ 8 ของความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน จึงควรใช้ด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบในผลงานตัวที่ 7 คือการปฏิบัติงานเชิงรุกของผู้บริหาร การปฏิบัติงานเชิงรุก หมายถึง การใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อที่จะบังคับให้มีการปฏิบัติตามคำสั่ง คำร้องหรือการร้องเรียนมายังส่วนกลางที่ผู้บริหารเป็นผู้ริเริ่ม และการจัดทำเอกสารการศึกษา การสัมมนาในประเด็นที่มีความสำคัญหรือมีผลในระยะยาว

การประเมินการปฏิบัติงานเชิงรุกได้กำหนดไว้ 3 ระดับ คือ

1. ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ไม่มีกรณีใดเลยที่แสดงถึงการปฏิบัติงานเชิงรุก

2. ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มี 1-5 กรณีที่แสดงถึงการปฏิบัติงานเชิงรุก

3. ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีมากกว่า 5 กรณีที่แสดงถึงการปฏิบัติงานเชิงรุก

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบในผลงานตัวที่ 8 คือ การดูแลและการพัฒนาขีดความสามารถให้กับกลุ่มผู้ยากไร้ อ่อนแอ ด้อยโอกาส ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบไว้ 6 ข้อ คือ

1. มีนโยบายที่ระบุเรื่อง กิจกรรม และเวลาที่ชัดเจนในการดูแลและพัฒนาขีดความสามารถให้กับกลุ่มผู้ยากไร้ อ่อนแอ ด้อยโอกาส
2. มีหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่อย่างน้อย 1 คน รับผิดชอบในการติดต่อและปรึกษากับกลุ่มผู้ยากไร้ อ่อนแอ ด้อยโอกาส
3. มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถให้กับกลุ่มผู้ยากไร้ อ่อนแอ ด้อยโอกาส เช่น หลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ
4. มีการใช้กลไกการมีส่วนร่วมมากกว่าหนึ่งกลไก เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและข้อคิดเห็นของกลุ่มผู้ยากไร้ อ่อนแอ ด้อยโอกาส
5. ให้การสนับสนุนทางด้านเทคนิค กฎหมาย และการเงิน เพื่อพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถของกลุ่มผู้ยากไร้ อ่อนแอ ด้อยโอกาส
6. มีการติดตามประเมินผลโครงการต่าง ๆ ที่ทำให้กับกลุ่มผู้ยากไร้ อ่อนแอ ด้อยโอกาส

ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงานตัวที่ 9 คือ ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ และทำสำเร็จแล้วในระดับ 4 (มาก) ขึ้นไปจากเกณฑ์การวัด 5 ระดับ โดยระดับ 5 เท่ากับความพึงพอใจมากที่สุด

ตัวชี้วัดความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย

จากการสำรวจพบว่า เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และประชาชน มีความเห็นตรงกันว่า ปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จของความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายหรือนำกฎหมายมาใช้กับทุกคนอย่างเป็นธรรม ซึ่งนำไปสู่ตัวชี้วัด 3 ตัวคือ

1. การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
2. คุณภาพของกระบวนการยุติธรรม
3. ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจต่อกระบวนการยุติธรรมและกระบวนการจัดการกับเรื่องราวร้องทุกข์ต่าง ๆ ในระดับมากขึ้นไป

ตัวชี้วัดการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ได้กำหนดองค์ประกอบการเข้าถึงไว้ 3 ข้อ คือ

1. สามารถร้องเรียนได้ในทุกพื้นที่
2. มีที่รับข้อร้องเรียนได้ตลอดเวลา
3. ไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการร้องเรียน

ตัวชี้วัดคุณภาพของกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดตัวที่ 2 ของความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย ได้กำหนดองค์ประกอบคุณภาพไว้ 4 ข้อ คือ

1. กระบวนการยุติธรรมมีความอิสระและเป็นกลาง
2. มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
3. คู่ความที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลและตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง

ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

4. มีกระบวนการ กลไกในการให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ อ่อนแอ ค้อยโอกาส

ในกระบวนการยุติธรรม

ตัวชี้วัดความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายตัวที่ 3 คือ ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจต่อกระบวนการยุติธรรม และกระบวนการจัดการกับเรื่องราวร้องทุกข์ต่าง ๆ ในระดับ 4 (มาก) ขึ้นไป ในเกณฑ์การวัด 5 ระดับ โดยระดับ 5 เป็นความพึงพอใจมากที่สุด

อันดับความสำคัญของตัวชี้วัดในแต่ละมิติ

ตัวชี้วัดทั้งหมด มี 24 ตัว แบ่งเป็นตัวชี้วัดในมิติการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 4 ตัว มิติความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน 8 ตัว มิติความรับผิดชอบในผลงาน 9 ตัว และมิติความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย 3 ตัว มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการนำตัวชี้วัดเหล่านี้ไปใช้อยู่ 2 ประเด็น คือ

1. โดยปกติแล้วตัวชี้วัดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวชี้วัดที่นำไปใช้ในการประเมินผล

การปฏิบัติงานด้านประสิทธิภาพประสิทธิผล หรือธรรมาภิบาลก็ตาม การวัดและประเมินผล

การปฏิบัติงานเป็นกิจกรรมที่ทำขึ้นมาเพื่อติดตามและปรับปรุงกระบวนการและผลของ

การปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงมีลักษณะของความเป็นพลวัตอยู่ในตัวอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ส่งผลให้

ตัวชี้วัดมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเกี่ยวกับตัวชี้วัดทั้ง 24 ตัว

ประการแรก ตัวชี้วัดเหล่านี้เป็นเพียงแค่ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล ณ จุดเริ่มต้นของการมีตัวชี้วัด สำหรับ

การบริหารราชการ และประการที่สองคือ ตัวชี้วัดทั้ง 24 ตัวนี้ สะท้อนถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับมิติ

ต่าง ๆ ของธรรมาภิบาลในการบริหารราชการที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นหลักใหญ่

2. เนื่องจากในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานในส่วนกลาง เช่น กรมบัญชีกลาง สำนักงาน

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ เป็นต้น ทำการประเมินจังหวัดในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาระอย่างมาก

ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

1. รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้บริหารราชการจัดให้มีขึ้น

2. คุณภาพของการจัดให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน

3. การตอบสนองต่อข้อคิดเห็นของประชาชน

4. ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจต่อการที่จัดให้มีมีส่วนร่วมในระดับมากขึ้นไป

ตัวชี้วัดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน

1. การเปิดเผยเอกสารข้อมูลที่ไม่มีความลับต่อสาธารณชน
2. คุณสมบัติของข้อมูลข่าวสารพื้นฐานที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน
3. ขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลเอกสารที่เผยแพร่
4. คุณภาพของการจัดสรรงบประมาณของจังหวัด
5. ความชัดเจนและความโปร่งใสในกระบวนการประมูล ให้ใบอนุญาต ให้สัมปทาน
6. อัตราส่วนของจำนวนข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่เป็นลายลักษณ์อักษร

ต่อจำนวนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐในจังหวัด

7. ร้อยละของข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันที่มีมูล
8. ดัชนีการจ่ายสินบน (Bribe Payers Index)

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบในผลงาน

1. ร้อยละของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานในระดับ

บุคคล

2. ร้อยละของหน่วยงานในสังกัดจังหวัดที่มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน
3. คุณภาพการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงานย่อยในสังกัด
4. กระบวนการประกันคุณภาพบริการ
5. อัตราส่วนของจำนวนข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่

ที่เป็นลายลักษณ์อักษรต่อจำนวนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

6. ร้อยละของข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีมูล
7. การปฏิบัติงานเชิงรุกของผู้บริหาร
8. การดูแลและการพัฒนาขีดความสามารถให้กับกลุ่มผู้ยากไร้ อ่อนแอ ด้อยโอกาส
9. ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ

และทำสำเร็จแล้วในระดับมากขึ้นไป

ตัวชี้วัดความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย

1. การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม
2. คุณภาพของกระบวนการยุติธรรม
3. ร้อยละของประชาชนที่มีความพึงพอใจต่อกระบวนการยุติธรรม และกระบวนการ

จัดการกับเรื่องราวร้องทุกข์ต่าง ๆ ในระดับมากขึ้นไป

เกณฑ์การให้คะแนน

ตัวชี้วัดมีคะแนนตั้งแต่ 0-5 โดยคะแนน 5 หมายถึง การปฏิบัติงานได้ตามแนวทางที่กำหนดขึ้น หรือคุณภาพของผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ดีที่สุด หรือประชาชนมีความพึงพอใจในผลงานการบริการมากที่สุด และคะแนน 0 หมายถึง การที่ไม่ปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้เลย หรือไม่มีองค์ประกอบตามที่กำหนดไว้เลย ในตัวชี้วัดบางตัวมีแนวทางการปฏิบัติงานหรือองค์ประกอบไม่เท่ากัน แปรเปลี่ยนตั้งแต่ 3 ข้อ ถึง 9 ข้อ จึงจำเป็นต้องมีแนวทางการให้คะแนนตัวชี้วัดเพื่อใช้ปฏิบัติงานดังนี้

1. กรณีแนวทางการปฏิบัติงานหรือองค์ประกอบ มี 3 ข้อ หากปฏิบัติงานหรือมีองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่ง จะได้ 1 คะแนน ปฏิบัติงานหรือมีองค์ประกอบ 2 ข้อใด ๆ ใน 3 ข้อ จะได้ 3 คะแนน และปฏิบัติงานหรือมีองค์ประกอบครบ 3 ข้อ จะได้ 5 คะแนน
2. กรณีแนวทางการปฏิบัติงานหรือองค์ประกอบ มี 4 ข้อ หากปฏิบัติงานตามแนวทางการปฏิบัติงานหรือมีองค์ประกอบ 2 ข้อใด ๆ จะได้ 1 คะแนน หากมี 3 ข้อใด ๆ จะได้ 3 คะแนน และหากปฏิบัติงานครบ 4 ข้อหรือมีองค์ประกอบครบ 4 ข้อ จะได้ 5 คะแนน
3. กรณีแนวทางการปฏิบัติงานหรือองค์ประกอบ มี 5 ข้อ การให้คะแนนในกรณีนี้ง่ายและตรงไปตรงมา โดยให้คะแนนตามจำนวนข้อที่ปฏิบัติงานตามขั้นตอนแนวทางการปฏิบัติงานหรือในองค์ประกอบที่ได้กำหนดขึ้น
4. กรณีแนวทางการปฏิบัติงานหรือองค์ประกอบ มีตั้งแต่ 6 ข้อขึ้นไป การให้คะแนนจะใช้หลักการที่ให้คะแนนเต็ม 5 สำหรับการปฏิบัติงานที่ครบถ้วนตามขั้นตอนแนวทางการปฏิบัติงานหรือมีองค์ประกอบตามที่กำหนดขึ้น เช่น กรณีกำหนดไว้ 7 ข้อ เมื่อมีครบ 7 ข้อ จะได้คะแนนเต็ม 5 และลดลงทีละ 1 คะแนน ตามจำนวนข้อที่ขาดหายไป

การตรวจสอบผลการประเมิน อาจจะกระทำได้ 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางแรก คือ การพิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างตัวชี้วัดความพึงพอใจกับตัวชี้วัดที่เป็นจุดมุ่งหมาย (Objective) สำหรับแนวทางนี้นั้นผลการสำรวจความพึงพอใจจะต้องถูกส่งตรงมายังหน่วยงานในส่วนกลางที่ทำหน้าที่ตรวจสอบผลการประเมิน และเพื่อให้ผลการประเมินมีความตรง (Validity) ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด ตัวชี้วัดบางตัวที่เป็นเชิงคุณภาพ จำเป็นที่จะต้องนำข้อมูล เชิงปริมาณเข้ามาพิจารณาร่วมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ได้ทราบถึงความถี่ในการปฏิบัติและการกระจายของการปฏิบัติงานไปตามหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดของจังหวัด โดยจะนำผลของความถี่และการกระจายนี้มาเป็นน้ำหนักในการคิดคะแนนของตัวชี้วัดนั้น ๆ

แนวทางที่สอง คือ การสุ่มตรวจหน่วยงานในสังกัดที่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของผู้บริหารโดยตรง ผลการประเมินตามแนวทางนี้อาจไม่สอดคล้องกับผลการสำรวจ

ความพึงพอใจในประเด็นต่าง ๆ ของประชาชน ทั้งนี้เพราะในทัศนะของประชาชนจะให้ความเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในลักษณะภาพรวมของการดำเนินงาน (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ, 2544, หน้า 23-75)

หลักธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย, 2554, หน้า 11-19) ได้จัดทำโครงการ (Strategic Intervention in Support of Emerging Issues on Governance) โดยรับการสนับสนุนเงินทุนจากกรมวิเทศสหการ และโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการโดยทดลองพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาลในการบริหารงานของท้องถิ่นระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ถูกเลือกให้เป็นพื้นที่ศึกษา มีการนำหลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ไปใช้พัฒนากลไกในระดับท้องถิ่นให้เกิดธรรมาภิบาลใน อบต. มีลักษณะดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

หลักธรรมาภิบาล	ตัวชี้วัด
หลักนิติธรรม	การจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะมีผลบังคับใช้กับชุมชน
ความโปร่งใส	1. การจัดตั้งหน่วยการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน 2. การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบความโปร่งใสของสมาชิก อบต.
ความรับผิดชอบ	1. การจัดทำข้อบังคับงบประมาณได้ครอบคลุมปัญหาและกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ 2. สมาชิก อบต. ขาดประชุมไม่เกินร้อยละ 20 3. การจัดสรรงบประมาณตำบลมากกว่า 70% ของงบพัฒนาให้แก่โครงการในแผนพัฒนาตำบล
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล	การพิจารณาการใช้งบประมาณกับผลงานที่ได้ว่าคุ้มกับเงินที่ได้ใช้จ่ายไปหรือไม่
การมีส่วนร่วมของประชาชน	1. ฝ่ายบริหาร อบต. ได้ใช้กลไกประชาพิจารณ์ในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนตำบลหรือไม่ 2. เมื่อมีข้อขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของ อบต. และประชาชน ได้มีการจัดเวทีเพื่อไต่สวนสาธารณะว่าข้อเท็จจริงคืออะไร 3. อบต. ควรจัดให้มีการลงประชามติของประชาชนในโครงการที่ไม่สามารถหาฉันทามติได้ 4. การให้ประชาชนเข้าร่วมฟังการประชุมของสภา อบต. ได้ ซึ่งมีการระบุไว้ในบันทึกของมหาดไทยถึง อบต. 5. การให้ประชาชนมีส่วนในการวางแผนและจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อทำข้อบังคับงบประมาณประจำปีของ อบต. โดยนำแผนที่จัดทำแล้วมาทำประชาพิจารณ์ตามหนังสือสั่งการของมหาดไทยปี พ.ศ. 2541
กรอบคุณธรรม	1. คณะผู้บริหาร อบต. ถูกฟ้องร้องหรือร้องเรียนเรื่องทุจริตหรือไม่ 2. มีการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคหรือไม่ 3. ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีต้องจัดเก็บได้ไม่ต่ำกว่า 80%

ตัวชี้วัดกับกรมมาภิบาลที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง นำมาใช้พัฒนาและส่งเสริมกรมมาภิบาลการบริหารงานของท้องถิ่น ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ประกอบด้วย หลักความรับผิดชอบ หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส และหลักนิติธรรม เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของตัวชี้วัด ตัวชี้วัดทั้งหมด มี 24 ตัว ประกอบด้วยตัวชี้วัดในมิติการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 4 ตัว มิติความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน 8 ตัว มิติความรับผิดชอบในผลงาน 9 ตัว และมิติความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย 3 ตัว ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดจะมีระดับคะแนนตั้งแต่ 0-5 โดยคะแนน 5 หมายถึง การปฏิบัติงานได้ตามแนวทางที่กำหนดขึ้น หรือคุณภาพของผลผลิตอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุด หรือประชาชนมีความพึงพอใจในผลงานการบริการมากที่สุด และคะแนน 0 หมายถึง การที่ไม่ปฏิบัติงานตามที่กำหนดไว้เลยหรือไม่มี

ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความเป็นมา ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

มีความเชื่อว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นผลผลิตมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีมาตั้งแต่สมัยกรีกโรมัน ในกรณีของประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยหรือก่อนหน้านั้น เห็นได้จากลักษณะที่เป็นแบบหัวเมือง แบบเผ่า เครือญาติ เป็นการปกครองตนเองของบรรดาผู้นำชุมชนต่าง ๆ เรียกแนวคิดแบบนี้ว่า เป็นแนวทางแบบจารีตนิยม (Traditionalist Perspective) แต่อีกแนวคิดหนึ่งเรียกว่า เป็นแนวคิดสมัยใหม่ (Modernist Perspective) มีความเชื่อในทางตรงกันข้ามว่าการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นการผสมผสานของรัฐสมัยใหม่ การปกครองท้องถิ่นจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเกิดรัฐสมัยใหม่เกิดขึ้นมาแล้ว หากไม่มีรัฐก็จะไม่มีการปกครองท้องถิ่นตามขึ้นมาและหากรัฐสมัยใหม่ไม่ได้ให้การรับรองสถานะชุมชนท้องถิ่นหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่เดิมนั้นก็มีสถานะอย่างไม่เป็นทางการ

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2549 อ้างถึงใน โกวิท พวงงาม, 2549, หน้า 3) ให้ความหมายว่าการปกครองท้องถิ่นคือการปกครองตนเองโดยประชาชนในท้องถิ่นซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีพื้นฐานจากหลักการกระจายอำนาจการปกครอง

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 อ้างถึงใน แพรวนภา ธรรมเนียมตัน, 2553, หน้า 9) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นนั้นตั้งขึ้นวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล และสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงนอกจากนั้นยังต้องการให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ให้การศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองของประชาชนบนพื้นฐานการกระจายอำนาจการปกครองของรัฐสู่ท้องถิ่น โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ได้รับจัดตั้งโดยกฎหมาย มีสภาพเป็นนิติบุคคลมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีงบประมาณและรายได้ของตนเอง มีผู้บริหารของท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน และมีการกำกับดูแลจากรัฐ

ลักษณะของการปกครองท้องถิ่น

เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) เป็นการปกครองที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองภายใต้กฎหมายของรัฐหรือประเทศนั้น ๆ ดังนั้น ลักษณะของการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญ (โกวิทย์ พวงงาม, 2546, หน้า 21-23) ดังนี้

1. มีสถานะตามกฎหมาย หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการจัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย เช่น ประเทศไทยมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
2. มีพื้นที่และระดับ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีพื้นที่การปกครองที่แน่นอนและชัดเจน และควรจะต้องมีการแบ่งระดับการปกครองท้องถิ่นว่ามีกี่ระดับ เช่น ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ เป็นต้น เกณฑ์ใช้ในการกำหนดพื้นที่และระดับของการปกครองท้องถิ่นมีมากมาย เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ประสิทธิภาพในการบริหาร รายได้ และความหนาแน่นของประชากร ความสำนึกในการปกครองตนเองของประชาชน เป็นต้น สำหรับประเทศไทย มีเกณฑ์การจัดตั้งและยกฐานะหน่วยการปกครองท้องถิ่น 3 ประการ คือ รายได้ย้อนหลัง 3 ปี ไม่รวมเงินอุดหนุน จำนวนประชากร และขนาดพื้นที่
3. มีการกระจายอำนาจและหน้าที่ โดยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีการกระจายอำนาจการปกครองไปให้ท้องถิ่น โดยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ดังนั้น การที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจและหน้าที่ที่มากขึ้นขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองการปกครองเป็นสำคัญ
4. มีความเป็นนิติบุคคล หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเป็นองค์การนิติบุคคล โดยเอกเทศจากองค์การของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ เพื่อดำเนินงานที่ถูกต้องตามกฎหมายและประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเพราะหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง
5. มีการเลือกตั้ง การปกครองท้องถิ่นจะต้องมีหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนเป็นสำคัญ กล่าวคือ จะต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการเลือกตั้งคณะเจ้าหน้าที่ผู้บริหารการปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน

6. มีอำนาจอิสระ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงานรัฐบาลกลางและมีอำนาจอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย สามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ เพื่อกำกับควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายหรือความต้องการของท้องถิ่นและสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการปฏิบัติกิจการในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง

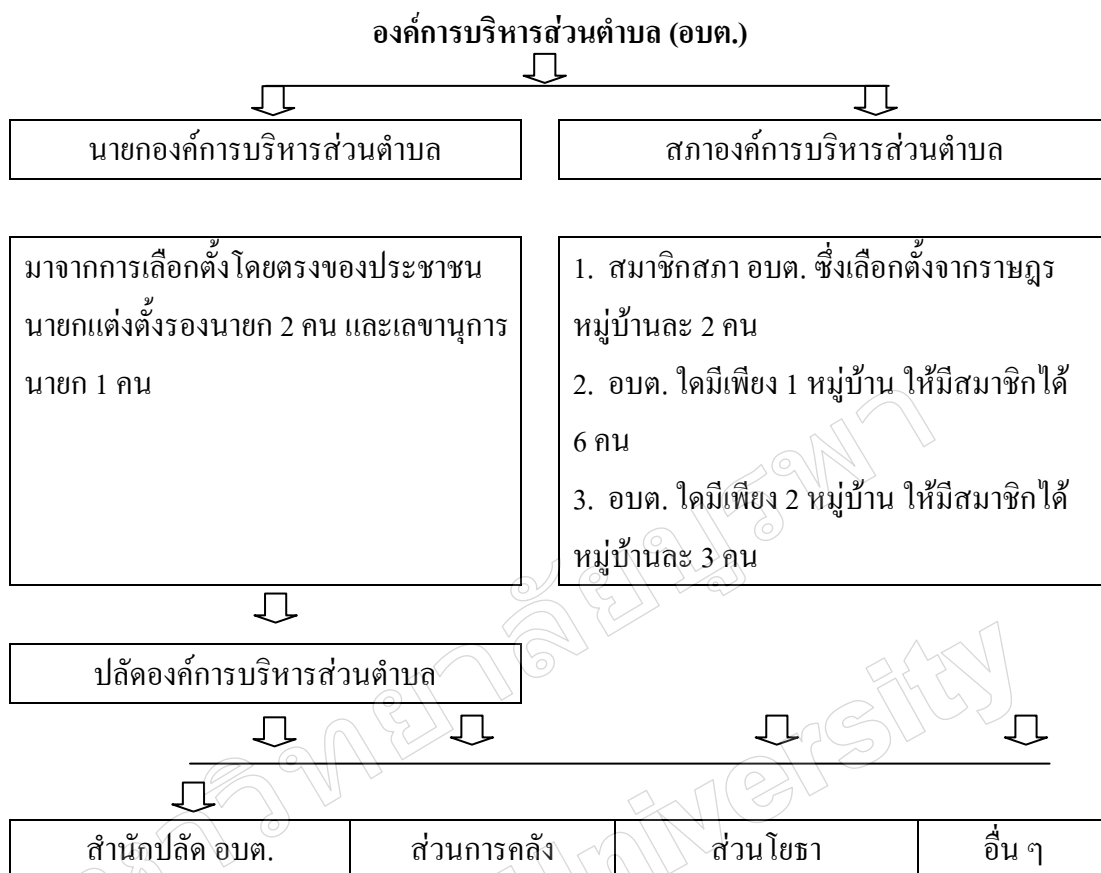
7. มีงบประมาณของตนเอง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ จัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

8. มีการกำกับดูแลของรัฐ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีฐานะเป็นหน่วยของการปกครองระดับรองของรัฐและอยู่ในการกำกับดูแลของรัฐ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวมและความมั่นคงแห่งรัฐ

โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบการบริหารงานในตำแหน่งแทนประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 นับตั้งแต่พระราชบัญญัติสภาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 ทำให้มีการปรับฐานะการบริหารงานในระดับตำบลโดยเฉพาะการเปลี่ยนรูปโฉมใหม่ของสภาตำบลทั่วประเทศ ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบลและการบริหารงานบุคคล พระราชบัญญัติสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

ภาพที่ 2 โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546

การกำหนดตำแหน่งและกรอบอัตรากำลังของพนักงานและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล

1. การกำหนดตำแหน่งพนักงานส่วนตำบล

สำนักงานการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ในฐานะองค์กรกลางบริหารบุคคลของพนักงานส่วนตำบล ตามพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานส่วนตำบล พ.ศ. 2539 ได้กำหนดตำแหน่งพนักงานส่วนตำบลไว้จำนวน 21 ตำแหน่ง ดังนี้

- 1.1 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-7)
- 1.2 รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-6)
- 1.3 หัวหน้าปลัดสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 3-5)

- 1.4 หัวหน้างานธุรการ (เจ้าพนักงานธุรการ 2-5)

- 1.5 เจ้าหน้าที่ธุรการ ระดับ 1-4
- 1.6 เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ระดับ 1-4
- 1.7 หัวหน้างานนิติการ (นิติกร 3-5)
- 1.8 หัวหน้าส่วนการคลัง (เจ้าหน้าที่บริหารงานการเงินและบัญชี 2-6)
- 1.9 หัวหน้างานงบประมาณ (เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี 2-5)
- 1.10 หัวหน้างานจัดเก็บรายได้ (เจ้าพนักงานจัดเก็บรายได้ 2-5)
- 1.11 เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ ระดับ 1-4
- 1.12 หัวหน้างานการเงินและบัญชี (เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี 2-5)
- 1.13 เจ้าหน้าที่การและบัญชี ระดับ 1-4
- 1.14 หัวหน้าส่วนโยธา (เจ้าหน้าที่บริหารงานช่าง 2-6)
- 1.15 หัวหน้างานโยธา (วิศวกรโยธา 3-6)
- 1.16 นายช่างโยธา ระดับ 2-5
- 1.17 ช่างโยธา ระดับ 1-4
- 1.18 หัวหน้าส่วนสาธารณสุข (นักบริหารงานสาธารณสุข 3-6)
- 1.19 หัวหน้างานสุขาภิบาล (นักวิชาการสุขาภิบาล 3-6)
- 1.20 หัวหน้างานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ (พยาบาลวิชาชีพ 3-5)
- 1.21 เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน ระดับ 2-4

2. กรอบอัตรากำลัง

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งมีศักยภาพแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของรายได้ ฉะนั้นเพื่อให้การกำหนดอัตรากำลังพนักงานส่วนตำบลเหมาะสมกับรายได้และปริมาณงานของ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ต่าง ๆ สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงาน กท.) จึงดำเนินการจัดแบ่งชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ออกเป็น 5 ชั้น โดยนำเรื่องของรายได้ พื้นที่และประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ต่าง ๆ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

ตารางที่ 2 การจัดแบ่งชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ชั้น อบต.	เกณฑ์รายได้	จำนวนพนักงานส่วนตำบล
1	20 ล้านบาทขึ้นไป	21
2	12-20 ล้านบาท	12
3	6-12 ล้านบาท	6
4	3-6 ล้านบาท	4
5	ไม่เกิน 3 ล้านบาท	3

นอกจากพนักงานส่วนตำบลแล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังสามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างประจำเพื่อช่วยปฏิบัติงานได้

3. การกำหนดลูกจ้าง

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สามารถจ้างลูกจ้างในตำแหน่งเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี, ช่างโยธา, เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ และเจ้าหน้าที่ธุรการ ได้ ทั้งนี้โดยถือปฏิบัติตามหนังสือของกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท.0318/ว.2438 ลงวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2538

4. กรอบอัตราลูกจ้าง

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สามารถจ้างลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างประจำตามกำลังรายได้ (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ของตนเอง ดังนี้

ตารางที่ 3 กรอบอัตราลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

รายได้ของ อบต.	จำนวนลูกจ้าง
1. ตั้งแต่ 3 แสนบาทลงมา	1-2 คน
2. เกิน 3 แสนบาท ถึง 5 แสนบาท	1-4 คน
3. เกิน 5 แสนบาท ถึง 1 ล้านบาท	2-8 คน
4. เกิน 1 ล้านบาท ถึง 1.5 ล้านบาท	2-10 คน
5. เกิน 1.5 ล้านบาท ถึง 2 ล้านบาท	5-14 คน
6. เกิน 2 ล้านบาท ถึง 3 ล้านบาท	5-18 คน
7. เกิน 3 ล้านบาทขึ้นไป	5-24 คน

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ถือเป็นราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และภายใต้กรอบของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ที่เป็นไปตามหลักความเป็นอิสระของการปกครองส่วนท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติราชการ และแนวทางการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาค ตามที่กฎหมายกำหนด โดยจะต้องสามารถร่วมแก้ไขปัญหของประชาชนในระดับตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนารากฐานการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยให้กับประเทศชาติ และนำไปสู่การพัฒนาการเมืองการปกครอง สังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในชนบทให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างแท้จริง

โดยองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ (บัญญัติ พุ่มพันธ์, 2548, หน้า 48-51) ดังนี้ ตามมาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
2. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
3. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
4. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
7. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
8. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณ หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

และตามมาตรา 68 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
2. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
3. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

5. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
6. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
7. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
8. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
9. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
10. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
11. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
12. การท่องเที่ยว
13. การผังเมือง

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546) แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน ตามมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
4. การสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณูปการ
6. การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน

16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
 17. การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
 18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
 19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล
 20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
 21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
 22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
 23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
 24. การจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 25. การผังเมือง
 26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
 27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
 28. การควบคุมอาคาร
 29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่สามารถเลือกทำ คือการจัดระบบบริการ สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนตามอำนาจหน้าที่ โดยอาศัยหลัก ธรรมชาติบาเลเพื่อการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ได้รับการยกฐานะ มาจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย เมื่อกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 เป็นองค์การ บริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก และได้ทำการปรับขนาดเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2551 (องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย, 2554)

สภาพทั่วไป

1. ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย ตั้งอยู่เลขที่ 2/2 หมู่ที่ 6 ตำบลน้ำจืดน้อย อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ตั้งอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ประมาณ 250 เมตร ห่างจากที่ทำการศาลากลางจังหวัดระนองประมาณ 60 กิโลเมตร

2. พื้นที่

มีพื้นที่ประมาณ 5,118 ไร่ หรือประมาณ 21.44 ตารางกิโลเมตร

3. อาณาเขต

ลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปของตำบลน้ำจืดน้อย เป็นที่ลุ่มทุ่งนาสลับเนินเขา มีอาณาเขตติดกับประเทศพม่า โดยมีแม่น้ำกระบุรีไหลผ่าน หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 โดยมีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	ตำบลมะมู และแม่น้ำกระบุรี
ทิศใต้	ติดกับ	เทศบาลตำบลน้ำจืด
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ตำบลมะมูและตำบลน้ำจืด
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ที่ว่าการอำเภอกะบุรี และแม่น้ำกระบุรี

4. จำนวนหมู่บ้าน

มี 6 หมู่บ้าน (ประชากร 1,012 ครอบครัว) จำนวนประชากรรวม จำนวน 2,871 คน แยกเป็น ประชากรชาย จำนวน 1,416 คน และประชากรหญิง จำนวน 1,455 คน จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย ทั้ง 6 หมู่บ้าน

ตารางที่ 4 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร และผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร			ผู้ใหญ่บ้าน
			ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	
1	บ้านน้ำจืดน้อย 1	199	245	247	492	นายมานิชย์ เสียงดัง
2	บ้านน้ำจืดน้อย 2	143	217	252	469	นายสุพจน์ ทันพิสิทธิ์ (กำนันตำบลน้ำจืดน้อย)
3	บ้านน้ำจืดน้อย 3	81	103	122	225	นางลิดา ขุนฤทธิ์
4	บ้านตรอกปรือ	155	221	237	458	นายสฤษฎชัย คล้ายยาย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร			ผู้ใหญ่บ้าน
			ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	
5	บ้านน้ำแดงนอก	211	286	298	584	นายนิยม ธนบัตร
6	บ้านน้ำแดงใน	222	275	248	523	นายสุวัตร พิทักษ์
หมู่ที่ 77	ทะเบียนบ้านกลาง	1	69	51	120	
รวม		1,012	1,416	1,455	2,871	

สภาพทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพ

ประชากรในตำบลน้ำจืดน้อยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาประกอบอาชีพรับจ้าง ค้าขาย การประมง มีการอพยพแรงงานหรือย้ายถิ่นเนื่องจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมไม่สามารถทำได้ตลอดปี ประชากรมีรายได้น้อย

2. หน่วยธุรกิจในการบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย

สถานีจำหน่ายน้ำมัน	1 แห่ง
ตลาดกลางเพื่อการเกษตร	1 แห่ง
โรงงานผสมปูนสำเร็จ	1 แห่ง
โกดังเก็บพืชผลทางการเกษตร	2 แห่ง
โกดังรับซื้อยางแผ่น, ปาล์มน้ำมันและกาแฟ	3 แห่ง
กิจการบ้านเช่า	10 แห่ง
โกดังรับซื้อของเก่า	1 แห่ง
อู่ซ่อมรถยนต์	3 แห่ง
อู่ซ่อมมอเตอร์ไซด์	3 แห่ง
ร้านขายเฟอร์นิเจอร์	2 แห่ง

สภาพทางสังคม

1. สภาพการปกครอง

ในชุมชนพื้นที่ทั้งหมดอยู่นอกเขตเทศบาล เป็นพื้นที่ชนบทอยู่ภายใต้การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย

2. สถานศึกษา

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย มีสถานศึกษา จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย
โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 2 โรง ได้แก่

โรงเรียนบ้านน้ำจืดน้อย

โรงเรียนบ้านน้ำแดง

โรงเรียนอาชีวศึกษา จำนวน 1 โรง ได้แก่

วิทยาลัยการอาชีพกระบือ

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการเรียนตามอัธยาศัยตำบลน้ำจืดน้อย

เขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อยมีการศึกษานอกระบบ คือ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง

ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 6 แห่ง

ศูนย์การเรียนรู้ประจำตำบล 1 แห่ง

3. ศาสนา

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย มีสถาบันและองค์กรทางศาสนา
จำนวน 1 แห่ง คือ วัดตรอกปรือ

4. หน่วยงานด้านสาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลน้ำจืดน้อย 1 แห่ง

หน่วยควบคุมโรคติดต่อฯ โดยแมลงที่ 11.5.3 1 แห่ง

อัตราการเสียชีวิต ร้อยละ 99%

ปัญหาด้านสาธารณสุขที่พบบ่อยได้แก่ โรคไข้เลือดออกโรคไข้มาลาเรีย

5. ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ป้อมตำรวจรักษาการณ์ 1 แห่ง

ป้อมยามประจำหมู่บ้าน 4 แห่ง

การบริการพื้นฐาน

1. การคมนาคม

มีทางหลวงหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) ตัดผ่านทั้งตำบล ในเขตพื้นที่องค์การบริหาร
ส่วนตำบลน้ำจืดน้อย

มีถนนลาดยาง 3 สาย

มีถนนคอนกรีต 38 สาย

มีถนนลูกรัง 4 สาย

มีถนนดิน

5 สาย

2. การไฟฟ้า

ราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อยมีไฟฟ้าใช้ไม่ครบทุกครัวเรือน

3. แหล่งน้ำธรรมชาติ

สระน้ำ 10 แห่ง

ห้วย 2 แห่ง

4. แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ฝาย 1 แห่ง

บ่อน้ำตื้น 22 แห่ง

สระน้ำ 9 แห่ง

บ่อบาดาล 8 แห่ง

ประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่ 2 แห่ง

ประปาน้ำดิบ 7 แห่ง

ข้อมูลอื่นๆ

1. ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อยมีป่าต้นน้ำ และป่าชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน

2. กลุ่มมวลชนจัดตั้ง

ลูกเสือชาวบ้าน - รุ่น

กนช. 1 รุ่น

อปป. 6 กลุ่ม

อปพร. 2 รุ่น

ชรบ. 6 กลุ่ม

ศักยภาพในตำบล

1. ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 5 ศักยภาพทางการศึกษาและประเภทยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ประเภทบุคลากร	การศึกษา								รวม	ว่าง
	มัธยม/ อาชีวะ		อนุปริญญา		ปริญญาตรี		ปริญญาโท			
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		
ข้าราชการ	-	-	2	-	2	2	-	-	6	8
พนักงานจ้างภารกิจ	-	-	2	1	1	3	-	-	7	1
พนักงานจ้างทั่วไป	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2
พนักงานจ้างเหมาบริการ	-	1	1	1	-	1	-	-	4	-
รวม	-	1	6	2	3	6	-	-	18	11

2. ศักยภาพท้องถิ่น

ข้อมูลสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย

2.1 คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย

- 2.1.1 นายอานวย ว้าวทอง นายกององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย
- 2.1.2 นายพิฑูรย์ วรรณศิรินันท์ รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย
- 2.1.3 นายสมพร โนรี รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย
- 2.1.4 นายระวิ ชนันต์ เลขานุการนายกององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย

2.2 สภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย

- 2.2.1 นายสุคนธ์ รักไทย ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย
- 2.2.2 นายจะกฤษ หิรัญ รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ
- 2.2.3 นางรัฐจวน บุตโคตร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ
- 2.2.4 นายพูลศักดิ์ วรรณศิรินันท์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ
- 2.2.5 นางจริพร อนุญาติ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ
- 2.2.6 นายมนูญ บัวศรี สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ
- 2.2.7 นายสัญญา เต็มศิริสกุล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ
- 2.2.8 นายวิรัช พรหมเนตร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ
- 2.2.9 นายทรงธรรม มาตทอง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ
- 2.2.10 นายขงยุทธ รักดีอาโน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ

2.2.11 นายสุพจน์ เต็มพร้อม สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ

2.2.12 นายวีระชัย ฐิริปาณิก สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ฯ

โครงสร้างการบริหารงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย แบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 3 ส่วน

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล และราชการที่มิได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการใด โดยเฉพาะ รวมทั้งกำกับและเร่งรัดการปฏิบัติราชการของส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทางและแผนการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. ส่วนการคลัง ให้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานการจ่าย การรับ การนำส่งเงิน การเก็บรักษาเงิน และเอกสารทางการเงิน การตรวจสอบใบสำคัญ ฎีกาเกี่ยวกับเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน เงินบำเหน็จบำนาญ เงินอื่น ๆ งานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณ ฐานะทางการเงิน การจัดสรรเงินต่าง ๆ การจัดทำบัญชีทุกประเภท ทะเบียนคุมเงินรายได้และรายจ่ายต่าง ๆ การควบคุมการเบิกจ่าย งานทางบทร่องประจำเดือน ประจำปี งานเกี่ยวกับการพัสดุขององค์การบริหารส่วนตำบลและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและที่ได้รับมอบหมาย

3. ส่วนโยธา ให้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสำรวจ ออกแบบ การจัดทำข้อมูลทางด้านวิศวกรรม การจัดเก็บและทดสอบคุณภาพของวัสดุ งานออกแบบและเขียนแบบ การตรวจสอบ การก่อสร้าง งานการควบคุมอาคารตามระเบียบกฎหมาย งานแผนการปฏิบัติงาน ก่อสร้างและซ่อมบำรุง งานแผนงานด้านวิศวกรรมเครื่องจักรกล การรวบรวมประวัติ ติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานเครื่องจักรกล การควบคุม การบำรุงรักษาเครื่องจักรกลและยานพาหนะ งานเกี่ยวกับแผนงาน ควบคุมเก็บรักษา การเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ อะไหล่ น้ำมันเชื้อเพลิง และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและได้รับมอบหมาย

ตารางที่ 6 ข้อมูลพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	นายกรกช ชีวโรธ สำนักปลัด	ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล (นักบริหาร อบต. 7)
2	พ.จ.อ. จำรูญ วรรณา	เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทา ฯ 5 รักษาการ แทนหัวหน้าสำนักปลัด
3	นางไพลีนท์ โอ่งชิต	เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 4

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
4	น.ส. อุบลรัตน์ ไชยรักษ์	นักพัฒนาชุมชน 3
5	จ.อ. พงษ์ศักดิ์ อนุญาติ	เจ้าพนักงานธุรการ 4
6	นายเสน่ห์ เมฆม่วง	พนักงานขับรถยนต์ (พนักงานจ้างตามภารกิจ)
7	นายพุทธิพงษ์ มณีแดง	พนักงานขับรถยนต์ (พนักงานจ้างตามภารกิจ)
8	นางประภาพร ลิ้มปุ่น	ผู้ดูแลเด็ก (พนักงานจ้างตามภารกิจ)
9	นายสมพล ยินดีหา	คนงานทั่วไป (พนักงานจ้างทั่วไป)
10	น.ส.รัตนพร พรหมแก้ว	พนักงานจ้างเหมาบริการ
11	นางเสาวนีย์ ชำมสมุทร	พนักงานจ้างเหมาบริการ
12	นายอนุชาติ ว้าวทอง	พนักงานจ้างเหมาบริการ
	ส่วนการคลัง	
13	นางพรจิตร มาตทอง	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัสดุ (พนักงานจ้างตามภารกิจ)
14	น.ส. พัชราภรณ์ ฐริปาณิก	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ (พนักงานจ้างตามภารกิจ)
15	น.ส. แก้วใจ สุกรี	พนักงานจ้างเหมาบริการ
	ส่วนโยธา	
16	นายสุวิทย์ สอดส่อง	หัวหน้าส่วนโยธา (เจ้าหน้าที่บริหารงานช่าง 6)
17	นายเสกสรรค์ อารีชน	ผู้ช่วยนายช่างโยธา (พนักงานจ้างตามภารกิจ)
18	นางสาวอัจจิมา วรรณศิริ	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ (พนักงานจ้างตามภารกิจ)
	นนท์	

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพดล สุรนักครินทร์ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ จากการทดสอบความรู้ ความเข้าใจใน อบต. พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ อบต. เป้าหมาย มีระดับ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันเป็นยุคแห่ง การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น และ อบต. เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบทบาท ใกล้ชิดกับประชาชนมากองค์กรหนึ่งประกอบกับรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง อบต. เองได้มี ความพยายามในการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ อบต.

แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีความต่อเนื่อง จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความตื่นตัวและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ อบต. ในระดับมาก ผลการศึกษาพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามที่เสนอของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมอยู่ในเชิงบวก

ภักดี ศรีเมือง (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนมีความคิดต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่าและด้านความโปร่งใสตรวจสอบได้ ตามลำดับ 2) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดต่อการนำหลักธรรมาภิบาล ด้านความคุ้มค่าและด้านนิติธรรมมาบริหารงานแตกต่างกัน และประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่า ด้านความโปร่งใสตรวจสอบได้ และด้านนิติธรรมมาบริหารแตกต่างกัน

คุณากร กรสิงห์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษามา มีปัญหาในหลักการสำคัญคล้ายกันคือ ปัญหาหลักการมีส่วนร่วม คือ ประชาชนมีพฤติกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมต่ำ ปัญหาหลักความโปร่งใส คือ อบต. ไม่ค่อยมีการตรวจสอบความโปร่งใสอย่างต่อเนื่อง และมักเป็นการตรวจสอบด้านเดียว คือ ตรวจสอบจากเอกสารเป็นหลัก ปัญหาหลักนิติธรรม ได้แก่ ไม่ค่อยมีการเผยแพร่กฎระเบียบให้ประชาชนได้รับทราบ ปัญหาหลักคุณธรรม คือ ไม่ค่อยมีการอบรมเรื่องคุณอย่างต่อเนื่อง ปัญหาความรับผิดชอบ คือ อบต. ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเอาใจใส่ปัญหาชุมชนเท่าที่ควร ปัญหาหลักความคุ้มค่า คือ โครงการบางเรื่องไม่สามารถทำได้เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ปัญหาหลักความเสมอภาค คือ ยังมีการเลือกปฏิบัติ

บวร วิเศษสุนทร (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดนongคาย ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง และการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามเพศ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้าน เมื่อจำแนกตามการศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันทุกด้าน

เบญจมาศ กงแก้ว (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ระดับธรรมาภิบาล ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรมได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานในระดับปานกลาง โดยหลักธรรมาภิบาลที่นำมาใช้มากที่สุดคือการดำเนินการตามหลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบต่อการถูกตรวจสอบ และหลักคุณธรรมในระดับสูง แต่มีการดำเนินการตามหลักความคุ้มค่า หลักความมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใสในระดับปานกลางเท่านั้น ปัจจัยส่วนบุคคล ไม่ว่า อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ การดำรงตำแหน่งในตำบลไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีธรรมาภิบาลของอบต.

พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรและประชาชนที่มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนประชาชน พบว่า ประชาชน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า บุคลากรและประชาชน มีความคิดเห็นว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า หลักความรับผิดชอบมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน, หลักคุณธรรมและหลักความโปร่งใสมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนหลักนิติธรรม, หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า พบว่าบุคลากรและประชาชนมีความคิดเห็น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากแนวคิดและการทบทวนเอกสารการวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยจึงได้สรุปเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับกำหนดกรอบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ที่มีต่อการบริหารหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำจืดน้อย อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ปี พ.ศ. ผู้ศึกษาวิจัย งานวิจัย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด การศึกษาวิจัย

พ.ศ.	ผู้ศึกษาวิจัย	งานวิจัย	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
2547	นภคต สุรนนครินทร์	การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ ในองค์การบริหารส่วนตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่	ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ที่อยู่อาศัย และความรู้ความเข้าใจ	ทัศนะของประชาชนที่มีต่อการนำหลัก ธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล
2549	ภักดี ศรีเมือง	การนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนาทราย	ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับ การศึกษา และอาชีพ	ความคิดต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
2550	คุณากร กรสิงห์	เปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครสวรรค์	ปัจจัยทางการเมือง และการบริหาร	การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดนครสวรรค์
2550	บวร วิเศษสุนทร	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และการศึกษา	ความคิดเห็นของประชาชนต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
2551	เบญจมาศ กงแก้ว	การวิเคราะห์ระดับธรรมาภิบาลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม จังหวัด เชียงใหม่	ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ การดำรงตำแหน่ง ในตำบล	ความเห็นต่อระดับธรรมาภิบาลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่แรม จังหวัดเชียงใหม่
2554	พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่ จังหวัดแพร่	บุคลากรและประชาชนของเทศบาลเมืองแพร่	ความคิดเห็นของบุคลากรและประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแพร่